

KANTTEKENINGEN OP DINGEN DIE GEBEUREN

GANDHI

DE MEESTEN ONZER HEBBEN VAN GANDHI gehoord, Gandhi, den bekenden Engelsch-Indischen profeet, die zijn volk wil redden van en behoeden voor de Europeesche cultuur.

Maketa Gandhi — die rechtsgeleerde was te Bombay en dit ambt verliet, omdat hij een hoogere roeping in zich voelde. Gandhi heeft jaren lang gestreden in Zuid-Afrika om verbetering te brengen in het lot der Engelsch-Indiërs die elders geëmigreerd waren, en is later in zijn eigen land de bekende Sathyagrahi-actie begonnen, de actie van lijdelijk verzet, die alle geweld buitensloot tegenover het Engelsche gouvernement, maar nu als groote massa het boycotte.

28 Juli van dit jaar is er een zedings-bijeenkomst gehouden te Calcutta, en op een der dagen van de conferentie is Maketa Gandhi gekomen om den menschen te vertellen, waarom hij geen Christen was.

„Toen ik nog een jongen was,” zei Gandhi, „ontmoette ik de eerste echte Christenen in Londen, dat was ongeveer in 't jaar 1889. Mijn vrienden vonden, dat ik te goed was om niet een Christen te worden en zij deden al hun best om mij te overtuigen. Het speet me zoo ze te moeten teleurstellen, vooral een bijzonderen man, een Kwaker — ik weet zeker, dat hij nog elken dag voor me bidt. Een zending in Zuid-Afrika schrijft me elk half jaar: Gandhi, hoe gaat het met je? Ik antwoord ze altijd allemaal hetzelfde, die zoo met mijn zieleheil bezig zijn, Zoover als ik weet gaat het best met me.

In 1905 heb ik een van de bekendste en meest vooraanstaande Christenen in Engelsch-Indië opgezocht.

Het was Kali Churn Banerjea. Ik zei tegen hem: „Ik kom bij u als een zoeker.”

Hij kon me niet overtuigen, dat was mijn laatste kans. Nu ben ik hier om u in allen ootmoed te vertellen, dat het Hindoe-geloof voor mij nog steeds het ware is, en dat in de Bhagavad-Gita en in de Upanishads ik meer blijdschap voor mijn ziel vind en vertroosting voor mijn leven dan in de Bergrede.

Als ik terneergeslagen ben door tegenspoeden en ik geen enkel straaltje licht meer ontwaar, dan ga ik naar de Bhagavad-Gita en put nieuwen moed uit zijn geschriften. Al de vreeselijke dingen, die ik in mijn leven heb ondervonden, hebben geen enkel litteken op mijn ziel achtergelaten.

En wat u allen betreft, gij zendingen, gij komt naar Indië, denkende een land te vinden vol afgodendienaars en heidenen, en gij hebt ook niet de minste kennis van onze godsdiensten.

Eens heeft een van uw voornaamsten en meest vooraanstaanden, Bisschop Heber, zich een woord laten ontvallen, dat mij als een engel in de ziel is blijven zitten: „De omstreken zijn mooi, maar de mensch alleen is gezonken.” Ik wilde, dat hij deze dingen niet gezegd had, want mijn onderzending van de massa's in Indië is, dat ze even hard zoekers zijn als gij en ik. Als gij ons niet eerst in studie neemt, wat kunt ge ons dan brengen? Uw eigen landsman, Lord Salisbury zeide eens tot een groepje zendingen, die naar China vertrokken: „Mijne heeren, als ge naar China wilt gaan met de boodschap van Christus, vraagt dan geen hulp van wereldlijke macht. Gaat met uw leven in uw hand, en als de menschen van China u willen dooden, troost u met de gedachte, dat ge in Gods dienst zijt ten onder gegaan.”

Gij allen komt tot ons onder de bescherming van wereldlijke macht en dat scheidt een onoverkomelijke hindernis tusschen u en ons. Gij kunt mij misschien met statistieken overtuigen, dat gedurende uw arbeid onder ons een aantal menschen tot uw godsdienst zijn overgegaan, maar ik geloof, dat uw zending veel hooger moet zijn. Als gij de massa in Indië wilt bereiken, dan moet er onder u veel meer bereidheid zijn om u zelve te geven voor ons volk.”

Als ik denk over de woorden, die Gandhi gezegd heeft tot de zendingen en opsla de verbazend gecompliceerde leer

van het Hindoe-geloof, waar men als God heeft den Brahman, die nooit in het wereldbehoop ingrijpt, maar steeds zijn abstrakt karakter behoudt, en de andere vele goden, die er naast zijn, de Visnou en de Sjiva, wier aandoenlijkheid overal onder de menschen het bijgeloof aanwakkert en ze overlevert aan magische praktijken en griezelige voorstellingen, dan betreurt men het, dat geen enkele Christen Gandhi heeft kunnen overtuigen.

Maar Gandhi is ook geen gewoon zending-materiaal.

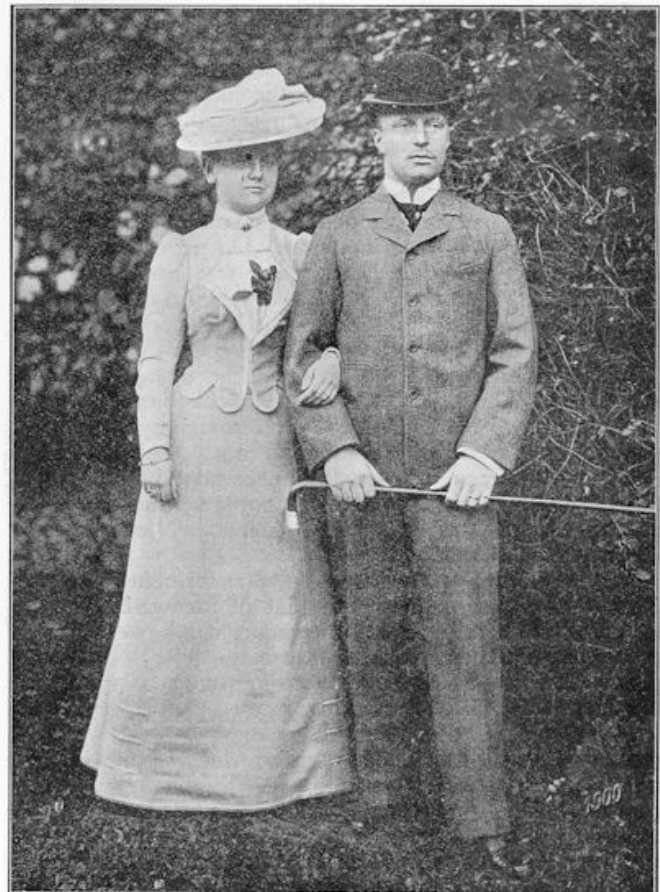
De Satyagraha predikt liefde, geloof, offer, en vaak zullen de waakzame oogen van Gandhi gekeken hebben, welke plaats het blijde, feestelijk gegeven offer heeft ingenomen in het leven van ons Christenen. Ik lees in zijn levensgeschiedenis, door Romain Rolland geschreven, dat hij in zijn jeugd den Bijbel niet verder doorlas dan tot Exodus, en dat hij er toen genoeg van had; ik lees ook, dat hij de Bergrede ernstig bestudeerde en daar vooral uit haalde de gedachte van de weerloosheid, maar ik lees nergens, dat hij zich Jezus Christus heeft kunnen voorstellen in Zijn grenzenloze liefde en in Zijn verlossende kracht.

Maar wij, Christenen, kunnen niet overtuigen, kunnen alleen maar getuigen met zeer gebrekkige voorbeelden, want wij zelf en ons leven staan niet in het teken der volmaaktheid.

Ik heb nog het meeste vertrouwen in dien zending ver weg, die elken dag voor Gandhi bidt en hem elk jaar schrijft: „Nu, hoe gaat het met je?” —

Ik geloof, dat er een dag zal komen, dat Gandhi zal kunnen antwoorden — niet: „Zoover als ik het weet, goed —,” maar: „Door de genade van mijn Heere Jezus Christus, goed — zeer goed — opperbest.”

A. VAN HOOGSTRATEN-SCHOCH

☒ VOOR 25 JAAR! In de afgelopen week was het 25 jaar geleden, dat onze Koningin zich verloofde met Prins Hendrik.

EEN VEERTIGER :

DE NIEUWE GIDS IS VEERTIG JAAR geworden. Dit hoeft voor een tijdschrift niet te beteekenen, dat het in de kracht van zijn leven is. Een periodiek kan al met haar verschijnen levenskrachtig wezen en zoo ze een eeuw oud mag worden, kan de kracht nog niet vergaan zijn. Alles hangt hier af van de verzorgers, dat zijn de menschen, die hun werk er in plaatsen, de redacteuren, die de leiding geven. En als dan die leiding berust bij een man als Willem Kloos, die reeds tot de zestigers behoort, zal er nog niet aan aftakeling kunnen gedacht worden.

Er verscheen nu een historische aflevering ter herdenking van het veertigjarig jubileum. 10 October was de geboortedatum en dies de verjaardag. Het feestnummer — want zoo kunnen we deze historische aflevering wel noemen — begint met een opstel: *Veertig jaren beschavingsarbeid*, waarbij een *Interview met Willem Kloos* aansluit. Over dit eerste artikel willen we hier schrijven, omdat het duidelijk de beginselen der Nieuwe-Gids-richting uiteenzet en er liefde en bewondering uit spreekt. De schrijver Mr. Bakker, noemt zich een belangstellende, maar blijkt een deskundige. Daarom loont het de moeite, kennis te nemen van wat hij schrijft en het te toetsen aan algemeener beginselen, die voor ons geldend zijn; voor ons — maar evengoed voor hem en Kloos en alle redactieleden en lezers.

De Nieuwe Gids was het orgaan der tachtigers en was daardoor inderdaad een nieuwe gids. Het tijdschrift wees een nieuwe richting en had daarom allerlei kritiek te verduren: zelfs hoon en smaad.

Men heeft z'n kracht onderschat — mannen van naam hebben getracht de beweging dood te zwijgen. Ze hebben de schouders opgehaald bij het lezen der felle kritieken, en de gemoedelijken onder hen wilden het alles eens laten overwinteren. De proef der overwintering heeft het tijdschrift nu wel doorstaan en waar het bijna veertig winters beleefde, zal toch de tijd wel gekomen zijn voor den historicus, om iets van een waardebepaling te geven.

Natuurlijk zegt de leeftijd zonder meer nog niets van de waarde. Dit bewijzen wel de meer dan honderd jaargangen der Vaderlandsche Letteroefeningen, waarvan indertijd ieder beschaafd en ontwikkeld mensch wat moest gelezen hebben. Iets meer zegt het feit, dat „talooze concurrenten met wanhopige kracht” doch zonder succes, hebben gewerkt om De Nieuwe Gids er onder te krijgen.

En nog meer dat andere, dat eenige scribenten aldoor maar probeerden te betoogen, dat de nieuwe beweging niet zooveel beteekende, dat ze schromelijk werd overschat, dat ze eigenlijk al dood was.

„Un jour vient, ou les oppresseurs sont balayés par le souffle de l'histoire.”*)

Die dag is er geweest en er is heel wat weggevaaid op de letterkundige markt, dat terecht kwam onder de stalletjes en daar bleef, de moeite van het oprapen nauwelijks waard.

Maar — als de schrijver van het eerste feestartikel beweert, dat alleen „gebrek aan inzicht, lacune aan historische kennis, vooropgezette meening” de kritiek op de nieuwe richting in de pen gaf, dan vraagt dit

*) Er komt een dag, dat de verdukkers worden weggevaagd door den wind der geschiedenis. ☐

toch om een nieuwe kanteekening. En die willen we geven.

We beginnen met te onderschrijven, wat de heer Bakker zegt over den invloed van De Nieuwe Gids.

Het is waar; „De ideeën der tachtigers blijken doorgedrongen te zijn tot in de leesboeken der lagere school tot heil van het onderwijs.”

We zeggen het hem na: tot heil van het onderwijs.

Een eenvoudige vergelijking van het leesboek van heden met dat van voor honderd en minder jaren, bewijst dit. Het zou ons te ver voeren, de beteekenis van de nieuwe richting voor de school hier in den breede uiteen te zetten. Alleen merken we op, dat de geciteerde uitspraak niet zoo behoef opgevat, als zou alleen de bloemlezing of het doorlopend verhaal de eenige — zegge de eenige leesstof zijn, die voor de school geschikt moet worden geacht, dat hier alles natuurlijk afhangt van het karakter der leeslessen, die binnen den kring van het bevattingsvermogen der leerlingen behooren te liggen. Ik zou niet durven beweren, dat de bloemlezing altijd aan dit vereischte voldoet. Maar al is het zelfs gewenscht, dat tot de schoolleesstof ook behoort het verhaal of de beschrijving in den — laat ik maar zeggen — alledaagschen trant, in den stijl van de gewone volkskrant of brief, de vorming van den smaak vraagt toch als voornaam deel in het boek de „mooie taal,” als Padberg zou zeggen.

En die mooie taal kan heel simpel zijn. De eenvoud is ook vaak kenmerk van het schoone.

Nu gaat Mr. Bakker, na de waarde der tachtiger beweging voor de school geconstateerd te hebben, citeeren uit romans en novellen der voor-tachtigers, uit Harting en Hoogenbirk en Simon Palteren en Tebbenhof en Wene en Van Rees en Maria Mastenbroek en Terlaenen en last not least — uit Cremer. Als we nu dezen laatsten novellist even uitzonderen, moet ons toch de vraag van 'thart, of het wel aangaat om De-Nieuwe-Gidsmannen te belichten tegenover deze schaduwfiguren.

Lieve menschen — we beleven een tijd van letterkundigen bloei, maar om dien tijd te typeeren grijpen we toch ook maar niet zoo van de boekenplanken eener leesbibliotheek. De schrijver wil toch niet beweren, dat er geen honderdtallen van prullen verschenen zijn sinds 1880, ondanks den verstrekkenden invloed der beweging van Kloos en de zijnen?

En behalve dat — waarom niet eerst *poëzie* geciteerd, die toch zeker allereerst in aanmerking komt, als we het tijdperk vóór met dat ná tachtig gaan vergelijken?

En wil hij dan per sé proza nemen, dan moet hij eerlijkheidshalve Potgieter, Busken Huet, Bosboom-Toussaint, Hildebrand, Hasebroek, Schimmel, Van Lennep, Multatuli, e. a. noemen.

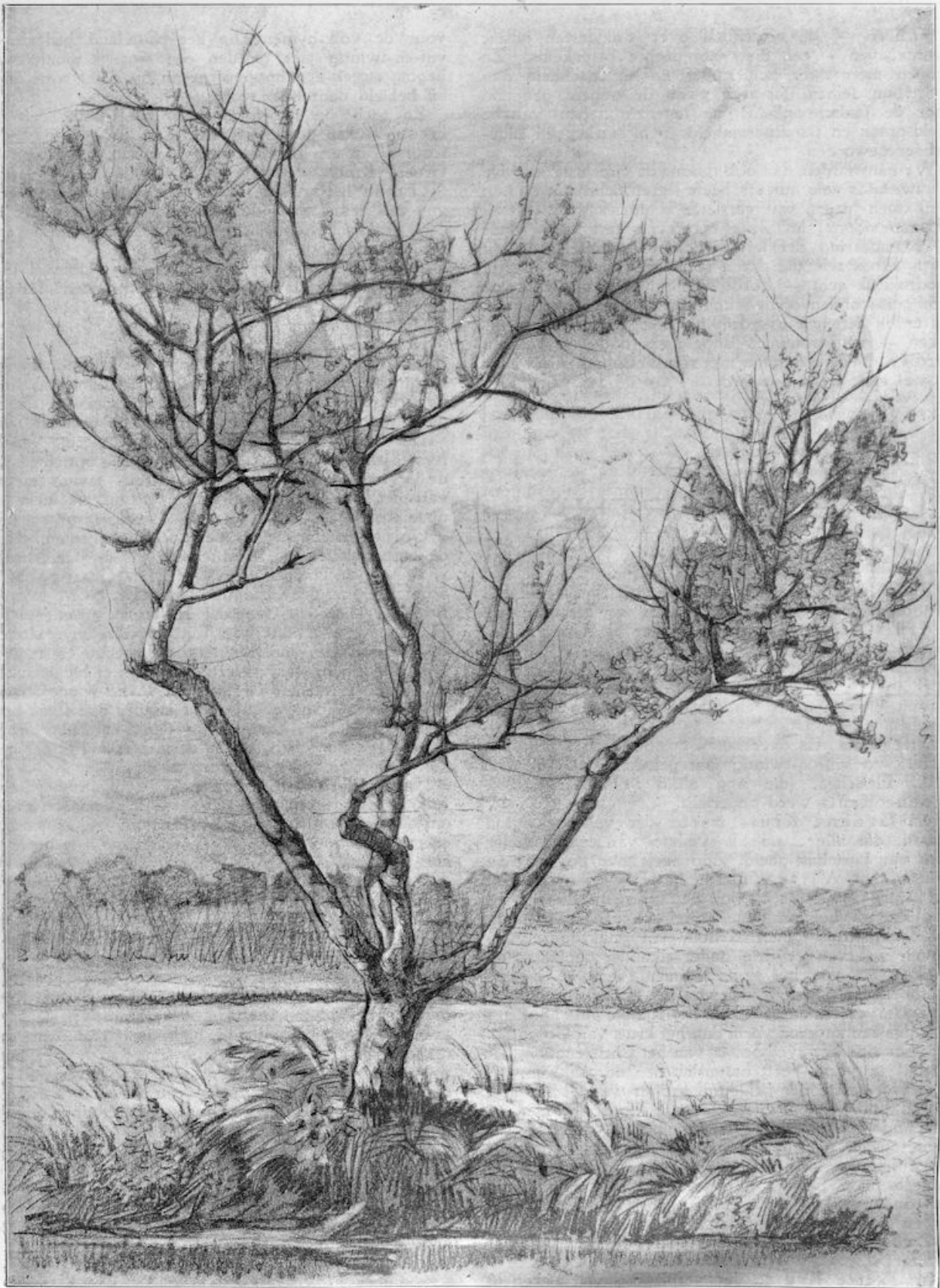
Hij is dan in „goed gezelschap.”

Want, als Van Deyssel zich wendt tegen het „gansche vorige literatoren-geslacht van Holland,” zondert hij Huet en Multatuli uit en niemand minder dan Albert Verwey schreef een breede studie over Potgieter, den „bewonderenswaardigen voorganger,” beschreef zijn leven als „het uitstorten van het leven, dat hij in ons heeft opgewekt.”

Zeker — er is verschil tusschen deze schrijvers en de lateren — maar is er ook geen overeenkomst hier en daar? We behoeven slechts enkele bladzijden uit de Camera te lezen om de vraag bevestigend te beantwoorden.

Eere, wien eere toekomt.

☐ De nieuwere prozaschrijvers hebben — om maar iets

Naar een teekening van M. Güthschmidt

.... Hoe zeere vallen ze af,
de zieke zomerblären
Gezelle

GEDACHTEN DER : EEUWIGHEID :

: JEUGDHERINNERING

VIJF JAAR, RUIM, MOET IK GEWEEST ZIJN,
toen mijn broertje stierf, acht maanden oud.

'k Zie 't tooneel nog duidelijk vóór mij.

'n Vierkante kamer en als ik er nu nóg in gebracht werd, zou ik met zekerheid kunnen zeggen: Dáár stond de wieg en dáár vader, en moeder zat dáár.

Zúlk een indruk heeft dat op mij gemaakt.

Tal van belevnissen zijn onredbaar weggezonden in de bewaarplaats van doode zielebeelden, maar *dit* bleef me bij. Geheel onverwachts was ik, voor 't eerst in mijn korte leven, in aanraking gekomen met den Dóód.

Gewoon was ik, boven, wakker geworden.

't Was mijn privilege, dat ik bóven mijn jongere zuster had, die wachten moest tot moeder haar helpen kwam, dat ik, zoodra ik hoorde: vader en moeder waren er beneden *uit*, opstaan mocht en naar beneden gaan voor wat drinken met een stuk beschuit.

Zoo deed ik dus ook dezen morgen.

Maar nauwelijks in de huiskamer binnengekomen, vóelde ik de beklemming, die er hing; verschrikt keek ik op, zag vaders ernstig gezicht, moeders betraande gelaat en ik werd bang, écht bang....

Vader zag dat en zei zacht:

„Broertje is dood! is vannacht gestorven.”

Ik deinsde verschrikt achteruit.

't Moet een onwillekeurige beweging geweest zijn, van schrik voor de plotselinge aanraking met het geheel onbekende.

Maar vader, die niet wilde, dat ik bang voor het doode broertje zou zijn, nam me bij de hand en bracht me bij de wieg en toen moest ik wel gáán.

Neen, vreeselijk was dit niet.

Mijn bangheid week dan ook dra.

Zelfs durfde ik het wagen een der wasbleeke handjes even aan te raken en vast te houden, maar opnieuw verschrikt liet ik het dadelijk los, — dat was zoo tegen-natuurlijk: dat handje, zoo koud en zoo totaal beweging-loos; ja! dood zijn was toch wél erg!

Dat ik erg bedroefd was, geloof ik niet.

't Meest hinderde mij, dat vader en moeder zoo'n verdriet hadden, maar 't is nu eenmaal zoo: bij een kind van vijf jaar en nog jaren later gaan de indrukken wel vlug, maar niet diep, en och! dat broertje, waar je nog niet mee spelen noch kibbelen kon, had zoo weinig plaats in mijn jongensleven ingenomen.

Ik voelde van 't gemis niet veel.

En eerlijk gezegd was ik beter op m'n gemak 's mid-dags, toen ik in een hoek bij de school met kleine kameraadjes wat knikkerde, dan hier bij de wieg en bij het doode kind.

Maar wél rezen er vragen in mijn kinderziel.

Wát was er nu eigenlijk met broertje gebeurd?

Gisteren en eergisteren kon hij nog net als ik handen en voeten bewegen, en nu niet; dát was dood-zijn, be-greep ik.

Maar bleef je dan *altijd* dood?

Die vraag herinner ik me héél goed.

Want dat vond ik al héél erg.

Voor een poosje, dát ging! 'k Had broertje vaak genoeg zien slapen in de wieg; dat was niet erg....

Maar voor altijd, was vreeselijk.

En toen er nu een kistje kwam, met harde, houten

wanden en 't kind daarin werd gelegd, begon ik het toch ál erger te vinden en hoogst waarschijnlijk, — zoo zijn kinderen, ze denken nu eenmaal eerst aan zichzelf, — ben ik me gaan afvragen, of mijzelf zoo iets even ge-makkelijk overkomen kon.

Of ik toen vader iets heb gevraagd,

Of dat vader wat aan mij merkte? —

Zéker is, dat hij trachtte mij naar den eisch mijner jaren tenminste eenig besef bij te brengen, van wát dood-zijn nu eigenlijk wás.

Lieve vader! Gij hebt nooit geweten, wát voorstelling het klein-kinderhartje zich van uw woorden maakte, want een kind praat daar niet over, maar verwerkt het voor zichzelf.

Ik hoorde dan, dat „broertje” in den hemel was bij den Heere Jezus.

Dat was voor mij de eerste moeilijkheid.

Want vader had niet de vrijmoedigheid van een dr. Maarten Luther, die zijn Hansje al een heel plastische en aardsche beschrijving van den hemel durfde geven, — ik begreep alleen: de hemel was daar bóven; in dien hemel was het heerlijk en dáár was nu mijn broertje ook.

Dat ik nu daarover praktiseerde en filosofeerde, kan ik niet zeggen: gelukkig is een kind van andere makelij en houdt zich aan de realiteit van 'n appel en een tol en een spel en wat dies meer zij.

Maar 's avonds in mijn ledikantje:

Als vader en moeder rustig beneden waren, 't buiten stil was en een paar sterren door 't raam lichtten, ja: dan kwam de gedachte aan broertje, die nu in den hemel was, bij me boven, en fantaseerde mijn kinderziel allerlei moois, waarvan de slotsom was, dat broertje het wel heel goed hebben zou.... maar als ik dan mezelf de vraag stelde, of ik ruilen wilde, dan kwamen die kille handjes en dat harde kistje mij weer voor den geest, — neen! dát toch niet.

Nog één zaak had vader mij geleerd.

Broertje in den hemel, — ik geloofde het.

Maar hij lág dan toch maar in 't kistje.

En zoo had vader mij onderwezen, dat zijn *ziel* bij den Heere Jezus was -en dat éénmaal, maar dat wist geen mensch wanneer, de Heere Jezus komen zou 'en dan zou ook dat kistje weer opengaan en dan zou het broertje weer zijn, geheel-en-al.

Wijselijk probeerde vader hier niets uit te leggen.

Later, toen ik groot werd, leerde ik, hoe een zijner lievelingsspreuken de woorden van Beets waren:

„Met begrijpen zal 't niet gaan, —
Grijp het onbegrepen aan!”

En zoo, in enkele oogenblikken van kinderernst, die er óók zijn, maar die het kind zeer schuchter verborgen houdt, dacht ik ook na over die „ziel.”

En, zoo *is* een kind, ik rustte niet, eer ik er mijzelf een voorstelling van had gemaakt: het moest een soort wiertje zijn, dat binnen in ons, nacht en dag, door-draaide en maakte dat je lééfde. Stond dat wiertje voor-goed stil, dan was je dóód en dan raakte het ook wég uit het lichaam; de engelen dragen het, zonder dat iemand er iets van merkte, in den hemel.... *als* je daar tenminste kwam, maar dat was te hopen, anders — begreep ik wel — was 't verschrikkelijk, al wachtte vader zich wel, in schrille kleuren, op dien leeftijd, mij van een „hel” te spreken.

Allerlei vragen stelde zich mijn kinderhart.

Zoo herinner ik me, op 'n avond wakker gelegen te hebben, met het probleem: als dan daar hoog boven

de sterren de hemel was, hoe het kwam, dat die duizenden zielen en zieltjes niet naar beneden vielen . . . De slotsom, waarmee ik insliep, was, dat de Heere Jezus daar — hoe dan ook — wel voor zorgen zou. En op eens schoot 't mij te binnen, hoe met bellen-blazen uit 'n aarden pijpje, de luchtbelllen ook wel bleven zweven, zonder te vallen.

En nu wordt vaak van materialistische zijde gezegd: Ziet ge nu wel, hoe *weinig* de dingen van het geestelijke en eeuwige leven berekend zijn op de ziel van het kind; dat kind begrijpt ze niet en gaat er zich dan de wonderlijkste voorstellingen van maken.

Maar me dunkt, de Christen zegt het tegendeel. Natuurlijk is voor 't kind *de melk*.

Dié gaf vader mij dan ook en hij dacht er niet aan, om een vijfjarig knaapje eenige leerstellige kennis bij te brengen van de dingen van het eeuwige leven.

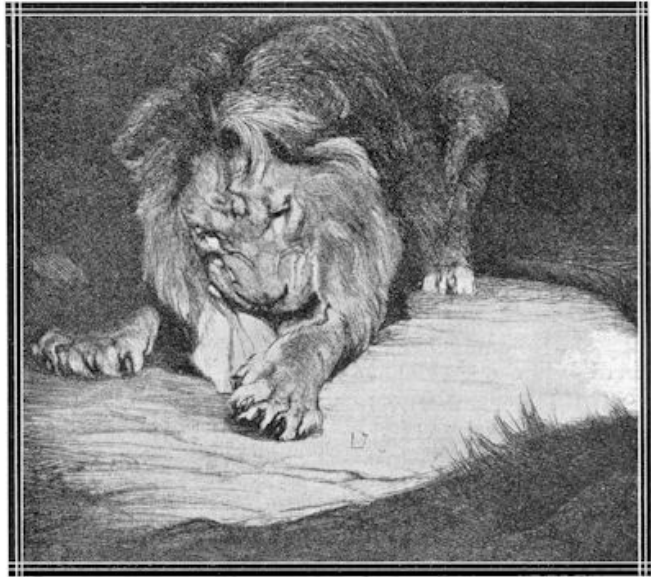
't Eenige, wat ik door zijn woord en door broertjes dood leerde was, dat er dingen-der-eeuwigheid zijn. Dat er een *eind* komt aan *dit* leven en dat dit einde er al héél vroeg kan zijn. Maar dat 't dan niet uit is en dat we maar trouw vragen moeten om een „nieuw hart” — wat dat precies wàs, daar heb ik óók wat als kind over gepraktiseerd in stille oogenblikken van avondernst, maar dit stond vast, je moest er net zoo lang om vragen tot je 't kréég — opdat we eenmaal in den hemel komen mochten.

En 't is *niets* erg, dat een kind daar voor zichzelf allerlei voorstellingen bij fantaseert, die nergens naar lijken.

Daar moet zelfs zeer sober over gepraat. Dat komt alles naderhand wel terecht, als het kind opgroeit en zijn gedachten controleert aan Gods Woord . . . en hoeveel is er immers ook dan nog, dat ons aan deze zijde van 't graf een verborgenheid blijft!

Maar ge behoeft nooit bevreesd te zijn, uw jonge kind in de prille jeugd, als 't pas geeft, op kinderlijke wijze te spreken van dood, eeuwigheid, hemel en eeuwig leven, uit vrees, dat de fantasie hen op wonderlijke wegen leidt, — de diepe indruk, dien uw sober woord voor 't *leven* maakt op de kinderziel, *blijft* . . . het rag van kindersprookjes, die 't jonge zieltje zich weeft, valt bij 't opgroeien vanzelf wel weg.

En om wat *blijft*, is 't te doen. P. BROUWER

DE LEEU :

De leeu, naer sijn aert genegen totter spronge, die wordt hier in de Koij door naue muer bedwongen. Hij leuijert en hij leijt, hij lummelt en hij gaept den lieven, langen dag, en als hij niet en slaept, dan loopt hij omentom met stijve trekkebenen, nu hier en dan weer daer, terug en dan weer henen, totdat hij met een sucht het loome lijf weer vleijt en suffend leggen blijft, tot aen den etenstijdt. Soo liep hij almaer rond, totdat men op een tijdt de muere had verset, de koije had verwijd. Siet wat een wonder licht ons daerin is ontsteken! Siet wat een wijs beleidts ons daeruijt is gebleeken! Wat of dit toch bediedt, wat toch dit wesen mag? Het dier loopt verder niet als waer 't te keeren plach. Het draijt den ruijgen kop, daer waer de muere stond, loopt in den selfden kring, waerin het liep, in 't rond. So menich bange siel sucht als in naue banden en weert het koele ijs, wanneer de lippen branden. So menich sondaer siet sich self slechts en de wet, en merkt niet op als God hem in de ruijmt set.

WAT SUCHT GE TOCH MIJN SIEL

Wat sucht ge toch, mijn siel?
Wat soeckt ge in den tijdt,
die u in banden houdt?
Aij, soekt de eeuwichheid.

Wat kommer deert u toch?
Wat sucht ge in uw mueren?
Uw huijs is enkel stof
't en sal niet lange dueren.

Wat quelt u dan soo seer?
Wat maekt u des bevreesd?
Aen Gods genade is
noch noijt een end geweest.

N. KLUYVER

Dikwijls heb ik gedacht, dat, indien ik veroordeeld zou zijn tot eenzame, levenslange opsluiting, en mij slechts één boek zou worden toegestaan, ik den Bijbel zou kiezen, daar dit Boek, behalve zijn geschiedenis en de pracht van zijn taal, het hoogste bevat in betrekking tot de hoop der menschen en daarom voldoende voor hen moest zijn.

Aldus schreef de bekende, onlangs overleden auteur H. Rider Haggard in zijn werk *The Holy Flower*.

VOORTREKKERSBLOED :

PAUL KRUGER

DE HONDERDSTE VERJAARDAG VAN Paul Kruger) nadert, en de beelden van het verleden, waarin hij zoo'n machtige rol vervulde, rijzen weer op.

Daar stond in 1839 een lange sliert van ossenwagens in den tegenwoordigen Oranje-Vrijstaat, honderden wagens, vlak bij de Rhenoster-rivier.

De wilde Kafferstammen, ver in 't rond, hadden er ontzag voor. Zij vertelden, dat deze Witmenschen uit de Ou-Kolonie kwamen, waarmee de Kaap-kolonie werd bedoeld, en dat de donder der bergen in de lange roeren hunner geweren sluimerde, en dat zij koning Moselekatse, den grooten Olifant, en koning Dingaen, den bloedhond van Zoeloeland, hadden verslagen.

Waar de huiven dezer ossenwagens werden gezien, kwam handel en vertier; 't werd een drukke ruilhandel aan de Rhenoster-rivier. Maar veilig was het er nog niet in die dagen; de leeuwen regeerden; en de wakkere Caspar Kruger, Pauls vader, klaagde er over, dat zijn zware ossenwagen als een gestrand schip aan de Rhenoster-rivier zou moeten achterblijven, indien 't zoo doorging. Want er ging geen week voorbij, of de leeuwen verscheurden ettelijke van zijn trekossen

Oom Caspar was met honderden Boeren uit de Kaap-kolonie getrokken, om een onafhankelijken staat te stichten. Zij zeiden, dat de Engelsche regeering hen onrechtvaardig behandelde, en om er een eind aan te maken, trokken zij de wildernis in. Deze trek was onweerstaanbaar; geen berg, hoe hoog ook, en geen rivier, hoe diep ook, kon hen keeren

Oom Caspar was Nederlandsch onderdaan geweest, maar de Engelschen waren gekomen, en in het jaar 1806 hadden zij de Driekleur der Nederlanden voor goed van het Kaapstadsche kasteel neergehaald.

De Boer kon zich met die handelwijze echter nooit verzoenen. De herinneringen aan het Nederlandsche Moederland trilden na, en dit feit heeft zonder twijfel meegewerkt, om zijn zoon Paul den markanten Hollandschen stempel op het voorhoofd te drukken. ☐

* * *

☐ „Kijk, Paul,” zei zijn vader een keer, „we gaan morgen op de leeuwenjacht, want we moeten met die rakkers van leeuwen een ernstig woordje praten. Wij zullen met ons zessen zijn, en jij gaat als krullejongen mee. Maar een geweer krijg je toch ook.” En Paul was toen veertien jaar.

Het was een vervaarlijk groote leeuw, waarmee Paul het op die jacht aan den stok kreeg. De jongen zat tusschen den leeuw en de paarden in, en toen de leeuw zich neerlegde voor den doodelijken sprong, dacht Paul: Dat is niet op mij gemunt; de sprong zal over mijn hoofd heengaan; een der paarden zal er aan moeten gelooven.

Hij wachtte den sprong met een bewonderenswaardige koelbloedigheid af, en ving den leeuw midden in den sprong met zijn kogel op. 't Was raak geweest; het geweldige dier plofte dood neer, bijna boven op den jongen. Zoo deed hij zijn proefschot als leeuwenjager.

Paul gaf 't beest een trap op zijn buik; toen brulde de leeuw. ²⁾

¹⁾ Paul Kruger werd geboren den 10^{den} October 1825.

²⁾ Zooals ieder jager bij ondervinding weet, stoot elke doode leeuw, wanneer men hem kort na zijn dood op zijn buik trapt, een kort gebrul uit. „Gedenkschriften van Paul Kruger.” ☐

☐ Zoo is het met Paul Kruger heden ook nog. Hij, de leeuw van Zuid-Afrika, is dood, maar wij hooren nog zijn kreet, vele jaren na zijn sterven: „Versterkt de banden tusschen Oud-Holland en Hollandsch-Afrika!”

* * *

☐ Paul Kruger is een van de voornaamste olifanten-jagers geworden van Zuid-Afrika, maar als veldkornet, kommandant, staatsman, president heeft hij grootere daden gedaan.

Hij sprak de taal der Kaffers even gemakkelijk als zij zelve.

Er was een diepe spelonk; er bevonden zich vele honderden Kaffers in, terwijl een gewapende Boerenmacht den toegang der spelonk had afgesloten.

Hij glipte in de spelonk, en de duisternis was zijn schild. Hij sprak tot de Kaffers van overgave, en in den waan, dat hij een stamgenoot was, luisterden zij, en velen gaven zich vrijwillig over. Een keer overrompelde hij een schildwacht der Kaffers, en zich op diens plek plaatsend, leverde hij de gansche Kaffermacht aan de Boeren over.

Steeds behield hij zijn tegenwoordigheid van geest en een onuitroeibaren humor; zijn vastberadenheid was hard als de bazaltstenen der Magalies-bergen, en nooit heeft er een voortvarender ruiter over het Hoogveld van de Transvaal gejaagd dan hij. 't Is gebeurd, dat hij te paard in drie dagen tijds 500 kilometer aflegde.

Hij was een man van groote, indrukwekkende gestalte, van buitengewone lichaamskracht, en bezield met een stoutmoedigheid, die door een buitenstaander voor roekelooze vermetelheid zou zijn gehouden. Toch was ze dit niet, omdat die stoutmoedigheid met een wonderbaarlijke gevatheid en schranderheid gepaard ging. Hij was een man, door God met groote wijsheid begiftigd.

Vele malen verkeerde hij in doodsgevaren, en meer dan eens begaf hij zich alleen tusschen vijandiggezinde, achterdochtige Kafferkapiteins. Waarom maakten ze van hun overmacht geen gebruik, om hem te vermoorden? Wanneer een Kaffer vijandig gezind is, en hij is van zijn overmacht overtuigd, dan grijpt zijn hand ras naar de vlijmscherpe speer

Paul Krugers leven is herhaalde malen in hun hand geweest — waarom tastten ze dat leven niet aan? Lag er iets overmachtigs in zijn geest, dat hen temde? Joeg dat ontzagwekkend oog hun schrik aan?

Hij stond een keer ongewapend tegenover een brieschenden leeuw, maar door zijn oog hield hij den leeuw in toom. Zoo hield hij ook de Kaffers in toom.

Doch er was bovendien een innerlijke kracht, die hem pal deed staan in storm en noodweer; dat was zijn Godsvertrouwen. Deze man vreesde God en anders niets ter wereld, en het geloof in de Goddelijke bescherming maakte hem onoverwinnelijk. Zijn geloof in Christus heeft hij, als het werd vereischt, beleden voor vorsten en koningen; Gods Woord was zijn kompas, en daarom ijverde hij voor gerechtigheid en vrede.

Ook voor vrede Hij was een man des vredes, en greep slechts naar het vuurwapen, om een rechtvaardigen vrede te verwerven.

In 1861 ontbrandde de oorlog tusschen de Vrijstaatsche Boeren en Moshesh, koning der Basoeto's; reeds liepen de Basoeto's moordend en plunderend de eenzame boerenhofsteden af. Kruger was een Transvaler, maar hij voelde den band met het stamverwante volk en ging met een klein kommando naar den Vrijstaat. Hij sprak met de Vrijstaatsche regeering; hij zeide, dat een goede

GEDACHTEN DER : EEUWIGHEID :

: JEUGDHERINNERING

VIJF JAAR, RUIM, MOET IK GEWEEST ZIJN,
toen mijn broertje stierf, acht maanden oud.

'k Zie 't tooneel nog duidelijk vóór mij.

'n Vierkante kamer en als ik er nu nóg in gebracht werd, zou ik met zekerheid kunnen zeggen: Dáár stond de wieg en dáár vader, en moeder zat dáár.

Zúlk een indruk heeft dat op mij gemaakt.

Tal van belevnissen zijn onredbaar weggezonden in de bewaarplaats van doode zielebeelden, maar *dit* bleef me bij. Geheel onverwachts was ik, voor 't eerst in mijn korte leven, in aanraking gekomen met den Dóód.

Gewoon was ik, boven, wakker geworden.

't Was mijn privilege, dat ik bóven mijn jongere zuster had, die wachten moest tot moeder haar helpen kwam, dat ik, zoodra ik hoorde: vader en moeder waren er beneden *uit*, opstaan mocht en naar beneden gaan voor wat drinken met een stuk beschuit.

Zoo deed ik dus ook dezen morgen.

Maar nauwelijks in de huiskamer binnengekomen, vóelde ik de beklemming, die er hing; verschrikt keek ik op, zag vaders ernstig gezicht, moeders betraande gelaat en ik werd bang, écht bang....

Vader zag dat en zei zacht:

„Broertje is dood! is vannacht gestorven.”

Ik deinsde verschrikt achteruit.

't Moet een onwillekeurige beweging geweest zijn, van schrik voor de plotselinge aanraking met het geheel onbekende.

Maar vader, die niet wilde, dat ik bang voor het doode broertje zou zijn, nam me bij de hand en bracht me bij de wieg en toen moest ik wel gáán.

Neen, vreeselijk was dit niet.

Mijn bangheid week dan ook dra.

Zelfs durfde ik het wagen een der wasbleeke handjes even aan te raken en vast te houden, maar opnieuw verschrikt liet ik het dadelijk los, — dat was zoo tegen-natuurlijk: dat handje, zoo koud en zoo totaal beweging-loos; ja! dood zijn was toch wél erg!

Dat ik erg bedroefd was, geloof ik niet.

't Meest hinderde mij, dat vader en moeder zoo'n verdriet hadden, maar 't is nu eenmaal zoo: bij een kind van vijf jaar en nog jaren later gaan de indrukken wel vlug, maar niet diep, en och! dat broertje, waar je nog niet mee spelen noch kibbelen kon, had zoo weinig plaats in mijn jongensleven ingenomen.

Ik voelde van 't gemis niet veel.

En eerlijk gezegd was ik beter op m'n gemak 's mid-dags, toen ik in een hoek bij de school met kleine kameraadjes wat knikkerde, dan hier bij de wieg en bij het doode kind.

Maar wél rezen er vragen in mijn kinderziel.

Wát was er nu eigenlijk met broertje gebeurd?

Gisteren en eergisteren kon hij nog net als ik handen en voeten bewegen, en nu niet; dát was dood-zijn, be-greep ik.

Maar bleef je dan *altijd* dood?

Die vraag herinner ik me héél goed.

Want dat vond ik al héél erg.

Voor een poosje, dát ging! 'k Had broertje vaak genoeg zien slapen in de wieg; dat was niet erg....

Maar voor altijd, was vreeselijk.

En toen er nu een kistje kwam, met harde, houten

wanden en 't kind daarin werd gelegd, begon ik het toch ál erger te vinden en hoogst waarschijnlijk, — zoo zijn kinderen, ze denken nu eenmaal eerst aan zichzelf, — ben ik me gaan afvragen, of mijzelf zoo iets even ge-makkelijk overkomen kon.

Of ik toen vader iets heb gevraagd,

Of dat vader wat aan mij merkte? —

Zéker is, dat hij trachtte mij naar den eisch mijner jaren tenminste eenig besef bij te brengen, van wát dood-zijn nu eigenlijk wás.

Lieve vader! Gij hebt nooit geweten, wát voorstelling het klein-kinderhartje zich van uw woorden maakte, want een kind praat daar niet over, maar verwerkt het voor zichzelf.

Ik hoorde dan, dat „broertje” in den hemel was bij den Heere Jezus.

Dat was voor mij de eerste moeilijkheid.

Want vader had niet de vrijmoedigheid van een dr. Maarten Luther, die zijn Hansje al een heel plastische en aardsche beschrijving van den hemel durfde geven, — ik begreep alleen: de hemel was daar bóven; in dien hemel was het heerlijk en dáár was nu mijn broertje ook.

Dat ik nu daarover praktiseerde en filosofeerde, kan ik niet zeggen: gelukkig is een kind van andere makelij en houdt zich aan de realiteit van 'n appel en een tol en een spel en wat dies meer zij.

Maar 's avonds in mijn ledikantje:

Als vader en moeder rustig beneden waren, 't buiten stil was en een paar sterren door 't raam lichtten, ja: dan kwam de gedachte aan broertje, die nu in den hemel was, bij me boven, en fantaseerde mijn kinderziel allerlei moois, waarvan de slotsom was, dat broertje het wel heel goed hebben zou.... maar als ik dan mezelf de vraag stelde, of ik ruilen wilde, dan kwamen die kille handjes en dat harde kistje mij weer voor den geest, — neen! dát toch niet.

Nog één zaak had vader mij geleerd.

Broertje in den hemel, — ik geloofde het.

Maar hij lág dan toch maar in 't kistje.

En zoo had vader mij onderwezen, dat zijn *ziel* bij den Heere Jezus was -en dat éénmaal, maar dat wist geen mensch wanneer, de Heere Jezus komen zou 'en dan zou ook dat kistje weer opengaan en dan zou het broertje weer zijn, geheel-en-al.

Wijselijk probeerde vader hier niets uit te leggen.

Later, toen ik groot werd, leerde ik, hoe een zijner lievelingsspreuken de woorden van Beets waren:

„Met begrijpen zal 't niet gaan, —
Grijp het onbegrepen aan!”

En zoo, in enkele oogenblikken van kinderernst, die er óók zijn, maar die het kind zeer schuchter verborgen houdt, dacht ik ook na over die „ziel.”

En, zoo *is* een kind, ik rustte niet, eer ik er mijzelf een voorstelling van had gemaakt: het moest een soort wiertje zijn, dat binnen in ons, nacht en dag, door-draaide en maakte dat je lééfde. Stond dat wiertje voor-goed stil, dan was je dóód en dan raakte het ook wég uit het lichaam; de engelen dragen het, zonder dat iemand er iets van merkte, in den hemel.... *als* je daar tenminste kwam, maar dat was te hopen, anders — begreep ik wel — was 't verschrikkelijk, al wachtte vader zich wel, in schrille kleuren, op dien leeftijd, mij van een „hel” te spreken.

Allerlei vragen stelde zich mijn kinderhart.

Zoo herinner ik me, op 'n avond wakker gelegen te hebben, met het probleem: als dan daar hoog boven

de sterren de hemel was, hoe het kwam, dat die duizenden zielen en zieltjes niet naar beneden vielen De slotsom, waarmee ik insliep, was, dat de Heere Jezus daar — hoe dan ook — wel voor zorgen zou. En op eens schoot 't mij te binnen, hoe met bellen-blazen uit 'n aarden pijpje, de luchtbelllen ook wel bleven zweven, zonder te vallen.

En nu wordt vaak van materialistische zijde gezegd: Ziet ge nu wel, hoe *weinig* de dingen van het geestelijke en eeuwige leven berekend zijn op de ziel van het kind; dat kind begrijpt ze niet en gaat er zich dan de wonderlijkste voorstellingen van maken.

Maar me dunkt, de Christen zegt het tegendeel. Natuurlijk is voor 't kind *de melk*.

Dié gaf vader mij dan ook en hij dacht er niet aan, om een vijfjarig knaapje eenige leerstellige kennis bij te brengen van de dingen van het eeuwige leven.

't Eenige, wat ik door zijn woord en door broertjes dood leerde was, dat er dingen-der-eeuwigheid zijn. Dat er een *eind* komt aan *dit* leven en dat dit einde er al héél vroeg kan zijn. Maar dat 't dan niet *uit* is en dat we maar trouw vragen moeten om een „nieuw hart” — wat dat precies wàs, daar heb ik óók wat als kind over gepraktiseerd in stille oogenblikken van avondernst, maar dit stond vast, je moest er net zoo lang om vragen tot je 't kréég — opdat we eenmaal in den hemel komen mochten.

En 't is *niets* erg, dat een kind daar voor zichzelf allerlei voorstellingen *bij* fantaseert, die nergens naar lijken.

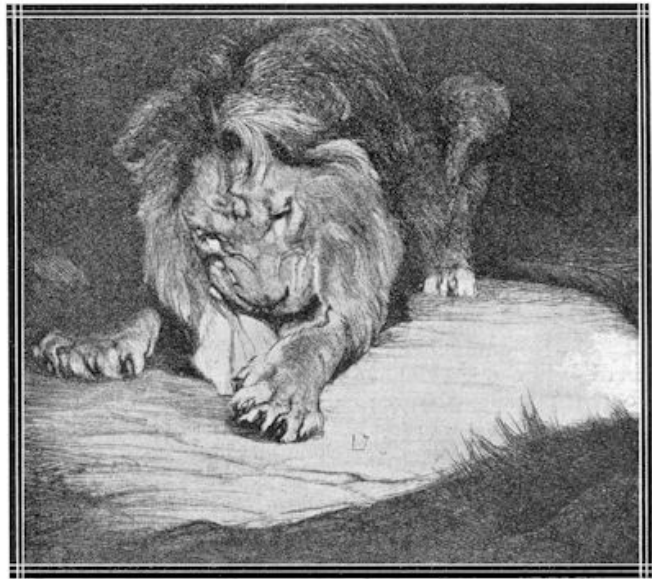
Daar moet zelfs zeer sober over gepraat.

Dat komt alles naderhand wel terecht, als het kind opgroeit en zijn gedachten controleert aan Gods Woord . . . en hoeveel is er immers ook dan nog, dat ons aan deze zijde van 't graf een verborgenheid blijft!

Maar ge behoeft nooit bevreesd te zijn, uw jonge kind in de prille jeugd, als 't pas geeft, op kinderlijke wijze te spreken van dood, eeuwigheid, hemel en eeuwig leven, uit vrees, dat de fantasie hen op wonderlijke wegen leidt, — de diepe indruk, dien uw sober woord voor 't *leven* maakt op de kinderziel, *blijft* . . . het rag van kindersprookjes, die 't jonge zieltje zich weeft, valt bij 't opgroeien vanzelf wel weg.

En om wat *blijft*, is 't te doen.

P. BROUWER

DE LEEU :

De leeu, naer sijn aert genegen totter spronge, die wordt hier in de Koij door naue muer bedwongen. Hij leujert en hij leijt, hij lummelt en hij gaept den lieven, langen dag, en als hij niet en slaept, dan loopt hij omentom met stijve trekkebenen, nu hier en dan weer daer, terug en dan weer henen, totdat hij met een sucht het loome lijf weer vleijt en suffend leggen blijft, tot aen den etenstijdt. Soo liep hij almaer rond, totdat men op een tijdt de muere had verset, de koije had verwijd. Siet wat een wonder licht ons daerin is ontsteken! Siet wat een wijs beleidts ons daeruijt is gebleeken! Wat of dit toch bediedt, wat toch dit wesen mag? Het dier loopt verder niet als waer 't te keeren plach. Het draijt den ruijgen kop, daer waer de muere stond, loopt in den selfden kring, waerin het liep, in 't rond. So menich bange siel sucht als in naue banden en weert het koele ijs, wanneer de lippen branden. So menich sondaer siet sich self slechts en de wet, en merkt niet op als God hem in de ruijmt set.

WAT SUCHT GE TOCH MIJN SIEL

Wat sucht ge toch, mijn siel?
Wat soeckt ge in den tijdt,
die u in banden houdt?
Aij, soekt de eeuwichheid.

Wat kommer deert u toch?
Wat sucht ge in uw mueren?
Uw huijs is enkel stof
't en sal niet lange dueren.

Wat quelt u dan soo seer?
Wat maekt u des bevreesd?
Aen Gods genade is
noch noijt een end geweest.

N. KLUYVER

Dikwijls heb ik gedacht, dat, indien ik veroordeeld zou zijn tot eenzame, levenslange opsluiting, en mij slechts één boek zou worden toegestaan, ik den Bijbel zou kiezen, daar dit Boek, behalve zijn geschiedenis en de pracht van zijn taal, het hoogste bevat in betrekking tot de hoop der menschen en daarom voldoende voor hen moest zijn.

Aldus schreef de bekende, onlangs overleden auteur H. Rider Haggard in zijn werk *The Holy Flower*.

GEDACHTEN DER : EEUWIGHEID :

: JEUGDHERINNERING

VIJF JAAR, RUIM, MOET IK GEWEEST ZIJN,
toen mijn broertje stierf, acht maanden oud.

'k Zie 't tooneel nog duidelijk vóór mij.

'n Vierkante kamer en als ik er nu nóg in gebracht werd, zou ik met zekerheid kunnen zeggen: Dáár stond de wieg en dáár vader, en moeder zat dáár.

Zúlk een indruk heeft dat op mij gemaakt.

Tal van belevissen zijn onredbaar weggezonden in de bewaarplaats van doode zielebeelden, maar *dit* bleef me bij. Geheel onverwachts was ik, voor 't eerst in mijn korte leven, in aanraking gekomen met den Dóód.

Gewoon was ik, boven, wakker geworden.

't Was mijn privilege, dat ik bóven mijn jongere zuster had, die wachten moest tot moeder haar helpen kwam, dat ik, zoodra ik hoorde: vader en moeder waren er beneden *uit*, opstaan mocht en naar beneden gaan voor wat drinken met een stuk beschuit.

Zoo deed ik dus ook dezen morgen.

Maar nauwelijks in de huiskamer binnengekomen, vóelde ik de beklemming, die er hing; verschrikt keek ik op, zag vaders ernstig gezicht, moeders betraande gelaat en ik werd bang, écht bang....

Vader zag dat en zei zacht:

„Broertje is dood! is vannacht gestorven.”

Ik deinsde verschrikt achteruit.

't Moet een onwillekeurige beweging geweest zijn, van schrik voor de plotselinge aanraking met het geheel onbekende.

Maar vader, die niet wilde, dat ik bang voor het doode broertje zou zijn, nam me bij de hand en bracht me bij de wieg en toen moest ik wel gáán.

Neen, vreeselijk was dit niet.

Mijn bangheid week dan ook dra.

Zelfs durfde ik het wagen een der wasbleeke handjes even aan te raken en vast te houden, maar opnieuw verschrikt liet ik het dadelijk los, — dat was zoo tegen-natuurlijk: dat handje, zoo koud en zoo totaal beweging-loos; ja! dood zijn was toch wél erg!

Dat ik erg bedroefd was, geloof ik niet.

't Meest hinderde mij, dat vader en moeder zoo'n verdriet hadden, maar 't is nu eenmaal zoo: bij een kind van vijf jaar en nog jaren later gaan de indrukken wel vlug, maar niet diep, en och! dat broertje, waar je nog niet mee spelen noch kibbelen kon, had zoo weinig plaats in mijn jongensleven ingenomen.

Ik voelde van 't gemis niet veel.

En eerlijk gezegd was ik beter op m'n gemak 's mid-dags, toen ik in een hoek bij de school met kleine kameraadjes wat knikkerde, dan hier bij de wieg en bij het doode kind.

Maar wél rezen er vragen in mijn kinderziel.

Wát was er nu eigenlijk met broertje gebeurd?

Gisteren en eergisteren kon hij nog net als ik handen en voeten bewegen, en nu niet; dát was dood-zijn, be-greep ik.

Maar bleef je dan *altijd* dood?

Die vraag herinner ik me héél goed.

Want dat vond ik al héél erg.

Voor een poosje, dát ging! 'k Had broertje vaak genoeg zien slapen in de wieg; dat was niet erg....

Maar voor altijd, was vreeselijk.

En toen er nu een kistje kwam, met harde, houten

wanden en 't kind daarin werd gelegd, begon ik het toch ál erger te vinden en hoogst waarschijnlijk, — zoo zijn kinderen, ze denken nu eenmaal eerst aan zichzelf, — ben ik me gaan afvragen, of mijzelf zoo iets even ge-makkelijk overkomen kon.

Of ik toen vader iets heb gevraagd,

Of dat vader wat aan mij merkte? —

Zéker is, dat hij trachtte mij naar den eisch mijner jaren tenminste eenig besef bij te brengen, van wát dood-zijn nu eigenlijk wás.

Lieve vader! Gij hebt nooit geweten, wát voorstelling het klein-kinderhartje zich van uw woorden maakte, want een kind praat daar niet over, maar verwerkt het voor zichzelf.

Ik hoorde dan, dat „broertje” in den hemel was bij den Heere Jezus.

Dat was voor mij de eerste moeilijkheid.

Want vader had niet de vrijmoedigheid van een dr. Maarten Luther, die zijn Hansje al een heel plastische en aardsche beschrijving van den hemel durfde geven, — ik begreep alleen: de hemel was daar bóven; in dien hemel was het heerlijk en dáár was nu mijn broertje ook.

Dat ik nu daarover praktiseerde en filosofeerde, kan ik niet zeggen: gelukkig is een kind van andere makelij en houdt zich aan de realiteit van 'n appel en een tol en een spel en wat dies meer zij.

Maar 's avonds in mijn ledikantje:

Als vader en moeder rustig beneden waren, 't buiten stil was en een paar sterren door 't raam lichtten, ja: dan kwam de gedachte aan broertje, die nu in den hemel was, bij me boven, en fantaseerde mijn kinderziel allerlei moois, waarvan de slotsom was, dat broertje het wel heel goed hebben zou.... maar als ik dan mezelf de vraag stelde, of ik ruilen wilde, dan kwamen die kille handjes en dat harde kistje mij weer voor den geest, — neen! dát toch niet.

Nog één zaak had vader mij geleerd.

Broertje in den hemel, — ik geloofde het.

Maar hij lág dan toch maar in 't kistje.

En zoo had vader mij onderwezen, dat zijn *ziel* bij den Heere Jezus was -en dat éénmaal, maar dat wist geen mensch wanneer, de Heere Jezus komen zou 'en dan zou ook dat kistje weer opengaan en dan zou het broertje weer zijn, geheel-en-al.

Wijselijk probeerde vader hier niets uit te leggen.

Later, toen ik groot werd, leerde ik, hoe een zijner lievelingsspreuken de woorden van Beets waren:

„Met begrijpen zal 't niet gaan, —
Grijp het onbegrepen aan!”

En zoo, in enkele oogenblikken van kinderernst, die er óók zijn, maar die het kind zeer schuchter verborgen houdt, dacht ik ook na over die „ziel.”

En, zoo *is* een kind, ik rustte niet, eer ik er mijzelf een voorstelling van had gemaakt: het moest een soort wiertje zijn, dat binnen in ons, nacht en dag, door-draaide en maakte dat je lééfde. Stond dat wiertje voor-goed stil, dan was je dóód en dan raakte het ook wég uit het lichaam; de engelen dragen het, zonder dat iemand er iets van merkte, in den hemel.... *als* je daar tenminste kwam, maar dat was te hopen, anders — begreep ik wel — was 't verschrikkelijk, al wachtte vader zich wel, in schrille kleuren, op dien leeftijd, mij van een „hel” te spreken.

Allerlei vragen stelde zich mijn kinderhart.

Zoo herinner ik me, op 'n avond wakker gelegen te hebben, met het probleem: als dan daar hoog boven

de sterren de hemel was, hoe het kwam, dat die duizenden zielen en zieltjes niet naar beneden vielen . . . De slotsom, waarmee ik insliep, was, dat de Heere Jezus daar — hoe dan ook — wel voor zorgen zou. En op eens schoot 't mij te binnen, hoe met bellen-blazen uit 'n aarden pijpje, de luchtbelllen ook wel bleven zweven, zonder te vallen.

En nu wordt vaak van materialistische zijde gezegd: Ziet ge nu wel, hoe *weinig* de dingen van het geestelijke en eeuwige leven berekend zijn op de ziel van het kind; dat kind begrijpt ze niet en gaat er zich dan de wonderlijkste voorstellingen van maken.

Maar me dunkt, de Christen zegt het tegendeel. Natuurlijk is voor 't kind *de melk*.

Dié gaf vader mij dan ook en hij dacht er niet aan, om een vijfjarig knaapje eenige leerstellige kennis bij te brengen van de dingen van het eeuwige leven.

't Eenige, wat ik door zijn woord en door broertjes dood leerde was, dat er dingen-der-eeuwigheid zijn. Dat er een *eind* komt aan *dit* leven en dat dit einde er al héél vroeg kan zijn. Maar dat 't dan niet uit is en dat we maar trouw vragen moeten om een „nieuw hart” — wat dat precies wàs, daar heb ik óók wat als kind over gepraktiseerd in stille oogenblikken van avondernst, maar dit stond vast, je moest er net zoo lang om vragen tot je 't kréég — opdat we eenmaal in den hemel komen mochten.

En 't is *niets* erg, dat een kind daar voor zichzelf allerlei voorstellingen bij fantaseert, die nergens naar lijken.

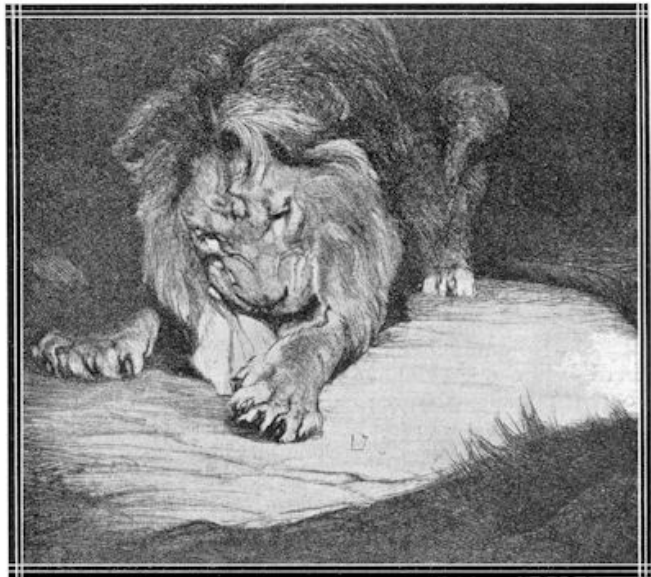
Daar moet zelfs zeer sober over gepraat.

Dat komt alles naderhand wel terecht, als het kind opgroeit en zijn gedachten controleert aan Gods Woord . . . en hoeveel is er immers ook dan nog, dat ons aan deze zijde van 't graf een verborgenheid blijft!

Maar ge behoeft nooit bevreesd te zijn, uw jonge kind in de prille jeugd, als 't pas geeft, op kinderlijke wijze te spreken van dood, eeuwigheid, hemel en eeuwig leven, uit vrees, dat de fantasie hen op wonderlijke wegen leidt, — de diepe indruk, dien uw sober woord voor 't *leven* maakt op de kinderziel, *blijft* . . . het rag van kindersprookjes, die 't jonge zieltje zich weeft, valt bij 't opgroeien vanzelf wel weg.

En om wat *blijft*, is 't te doen.

P. BROUWER

DE LEEU :

De leeu, naer sijn aert genegen totter spronge, die wordt hier in de Koij door naue muer bedwongen. Hij leujert en hij leijt, hij lummelt en hij gaept den lieven, langen dag, en als hij niet en slaept, dan loopt hij omentom met stijve trekkebenen, nu hier en dan weer daer, terug en dan weer henen, totdat hij met een sucht het loome lijf weer vleijt en suffend leggen blijft, tot aen den etenstijdt. Soo liep hij almaer rond, totdat men op een tijdt de muere had verset, de koije had verwijd. Siet wat een wonder licht ons daerin is ontsteken! Siet wat een wijs beleidts ons daeruijt is gebleeken! Wat of dit toch bediedt, wat toch dit wesen mag? Het dier loopt verder niet als waer 't te keeren plach. Het draijt den ruijgen kop, daer waer de muere stond, loopt in den selfden kring, waerin het liep, in 't rond. So menich bange siel sucht als in naue banden en weert het koele ijs, wanneer de lippen branden. So menich sondaer siet sich self slechts en de wet, en merkt niet op als God hem in de ruijmt set.

WAT SUCHT GE TOCH MIJN SIEL

Wat sucht ge toch, mijn siel?
Wat soeckt ge in den tijdt,
die u in banden houdt?
Aij, soekt de eeuwichheid.

Wat kommer deert u toch?
Wat sucht ge in uw mueren?
Uw huijs is enkel stof
't en sal niet lange dueren.

Wat quelt u dan soo seer?
Wat maekt u des bevreesd?
Aen Gods genade is
noch noijt een end geweest.

N. KLUYVER

Dikwijls heb ik gedacht, dat, indien ik veroordeeld zou zijn tot eenzame, levenslange opsluiting, en mij slechts één boek zou worden toegestaan, ik den Bijbel zou kiezen, daar dit Boek, behalve zijn geschiedenis en de pracht van zijn taal, het hoogste bevat in betrekking tot de hoop der menschen en daarom voldoende voor hen moest zijn.

Aldus schreef de bekende, onlangs overleden auteur H. Rider Haggard in zijn werk *The Holy Flower*.

VOORTREKKERSBLOED :

PAUL KRUGER

DE HONDERDSTE VERJAARDAG VAN Paul Kruger) nadert, en de beelden van het verleden, waarin hij zoo'n machtige rol vervulde, rijzen weer op.

Daar stond in 1839 een lange sliert van ossenwagens in den tegenwoordigen Oranje-Vrijstaat, honderden wagens, vlak bij de Rhenoster-rivier.

De wilde Kafferstammen, ver in 't rond, hadden er ontzag voor. Zij vertelden, dat deze Witmenschen uit de Ou-Kolonie kwamen, waarmee de Kaap-kolonie werd bedoeld, en dat de donder der bergen in de lange roeren hunner geweren sluimerde, en dat zij koning Moselekatse, den grooten Olifant, en koning Dingaen, den bloedhond van Zoeloeland, hadden verslagen.

Waar de huiven dezer ossenwagens werden gezien, kwam handel en vertier; 't werd een drukke ruilhandel aan de Rhenoster-rivier. Maar veilig was het er nog niet in die dagen; de leeuwen regeerden; en de wakkere Caspar Kruger, Pauls vader, klaagde er over, dat zijn zware ossenwagen als een gestrand schip aan de Rhenoster-rivier zou moeten achterblijven, indien 't zoo doorging. Want er ging geen week voorbij, of de leeuwen verscheurden ettelijke van zijn trekossen

Oom Caspar was met honderden Boeren uit de Kaap-kolonie getrokken, om een onafhankelijken staat te stichten. Zij zeiden, dat de Engelsche regeering hen onrechtvaardig behandelde, en om er een eind aan te maken, trokken zij de wildernis in. Deze trek was onweerstaanbaar; geen berg, hoe hoog ook, en geen rivier, hoe diep ook, kon hen keeren

Oom Caspar was Nederlandsch onderdaan geweest, maar de Engelschen waren gekomen, en in het jaar 1806 hadden zij de Driekleur der Nederlanden voor goed van het Kaapstadsche kasteel neergehaald.

De Boer kon zich met die handelwijze echter nooit verzoenen. De herinneringen aan het Nederlandsche Moederland trilden na, en dit feit heeft zonder twijfel meegewerkt, om zijn zoon Paul den markanten Hollandschen stempel op het voorhoofd te drukken. ☐

* * *

☐ „Kijk, Paul,” zei zijn vader een keer, „we gaan morgen op de leeuwenjacht, want we moeten met die rakkers van leeuwen een ernstig woordje praten. Wij zullen met ons zessen zijn, en jij gaat als krullejongen mee. Maar een geweer krijg je toch ook.” En Paul was toen veertien jaar.

Het was een vervaarlijk groote leeuw, waarmee Paul het op die jacht aan den stok kreeg. De jongen zat tusschen den leeuw en de paarden in, en toen de leeuw zich neerlegde voor den doodelijken sprong, dacht Paul: Dat is niet op mij gemunt; de sprong zal over mijn hoofd heengaan; een der paarden zal er aan moeten gelooven.

Hij wachtte den sprong met een bewonderenswaardige koelbloedigheid af, en ving den leeuw midden in den sprong met zijn kogel op. 't Was raak geweest; het geweldige dier plofte dood neer, bijna boven op den jongen. Zoo deed hij zijn proefschot als leeuwenjager.

Paul gaf 't beest een trap op zijn buik; toen brulde de leeuw. ²⁾

¹⁾ Paul Kruger werd geboren den 10^{den} October 1825.

²⁾ Zooals ieder jager bij ondervinding weet, stoot elke doode leeuw, wanneer men hem kort na zijn dood op zijn buik trapt, een kort gebrul uit. „Gedenkschriften van Paul Kruger.” ☐

☐ Zoo is het met Paul Kruger heden ook nog. Hij, de leeuw van Zuid-Afrika, is dood, maar wij hooren nog zijn kreet, vele jaren na zijn sterven: „Versterkt de banden tusschen Oud-Holland en Hollandsch-Afrika!”

* * *

☐ Paul Kruger is een van de voornaamste olifantenjagers geworden van Zuid-Afrika, maar als veldkornet, kommandant, staatsman, president heeft hij grootere daden gedaan.

Hij sprak de taal der Kaffers even gemakkelijk als zij zelve.

Er was een diepe spelonk; er bevonden zich vele honderden Kaffers in, terwijl een gewapende Boerenmacht den toegang der spelonk had afgesloten.

Hij glipte in de spelonk, en de duisternis was zijn schild. Hij sprak tot de Kaffers van overgave, en in den waan, dat hij een stamgenoot was, luisterden zij, en velen gaven zich vrijwillig over. Een keer overrompelde hij een schildwacht der Kaffers, en zich op diens plek plaatsend, leverde hij de gansche Kaffermacht aan de Boeren over.

Steeds behield hij zijn tegenwoordigheid van geest en een onuitroeibaren humor; zijn vastberadenheid was hard als de bazaltstenen der Magalies-bergen, en nooit heeft er een voortvarender ruiter over het Hoogveld van de Transvaal gejaagd dan hij. 't Is gebeurd, dat hij te paard in drie dagen tijds 500 kilometer aflegde.

Hij was een man van groote, indrukwekkende gestalte, van buitengewone lichaamskracht, en bezield met een stoutmoedigheid, die door een buitenstaander voor roekelooze vermetelheid zou zijn gehouden. Toch was ze dit niet, omdat die stoutmoedigheid met een wonderbaarlijke gevatheid en schranderheid gepaard ging. Hij was een man, door God met groote wijsheid begiftigd.

Vele malen verkeerde hij in doodsg gevaren, en meer dan eens begaf hij zich alleen tusschen vijandiggezinde, achterdochtige Kafferkapiteins. Waarom maakten ze van hun overmacht geen gebruik, om hem te vermoorden? Wanneer een Kaffer vijandig gezind is, en hij is van zijn overmacht overtuigd, dan grijpt zijn hand ras naar de vlijmscherpe speer

Paul Krugers leven is herhaalde malen in hun hand geweest — waarom tastten ze dat leven niet aan? Lag er iets overmachtigs in zijn geest, dat hen temde? Joeg dat ontzagwekkend oog hun schrik aan?

Hij stond een keer ongewapend tegenover een brieschenden leeuw, maar door zijn oog hield hij den leeuw in toom. Zoo hield hij ook de Kaffers in toom.

Doch er was bovendien een innerlijke kracht, die hem pal deed staan in storm en noodweer; dat was zijn Godsvertrouwen. Deze man vreesde God en anders niets ter wereld, en het geloof in de Goddelijke bescherming maakte hem onoverwinnelijk. Zijn geloof in Christus heeft hij, als het werd vereischt, beleden voor vorsten en koningen; Gods Woord was zijn kompas, en daarom ijverde hij voor gerechtigheid en vrede.

Ook voor vrede Hij was een man des vredes, en greep slechts naar het vuurwapen, om een rechtvaardigen vrede te verwerven.

In 1861 ontbrandde de oorlog tusschen de Vrijstaatsche Boeren en Moshesh, koning der Basoeto's; reeds liepen de Basoeto's moordend en plunderend de eenzame boerenhofsteden af. Kruger was een Transvaler, maar hij voelde den band met het stamverwante volk en ging met een klein kommando naar den Vrijstaat. Hij sprak met de Vrijstaatsche regeering; hij zeide, dat een goede